

Zapiski

Razbita plastika na Muzejskem trgu ali kulturna Ljubljana A. D. 1939.

Vsemu se je naša umetnost v dolgi dobi svojega življenja in razvoja že privadila. Zaničevanja njenih tvorcev, nepriznanja, obupno praznih razstavnih prostorov, bede, ponižanja itd. Vse to že nekako spada v njeno častno spremstvo, na katerega že zdavnaj računa in s katerim se je že zdavnaj sprijaznila. Vendar pa se je v tem vročem poletju 1939. leta pripetil dogodek, ki pomeni vrhunec zapostavljanja in torture te plemenite hčere slovenskega kulturnega prizadevanja. Neznane »Slovenke« so neke noči v mesecu juliju razbile vrtno plastiko kiparja Franceta Kralja na Muzejskem trgu, razdejavanje pa so dopolnili še ponočnjaki (ali morda zopet »Slovenke«), ki so kip polili s črno tekočino. Zdaj stoji dokument tega največjega barbarstva, kar jih pomni naša kulturna tradicija, zapuščen med visokim drevjem v parku in le Valvazor z vztrajno gesto opozarja popotnika na visoki nivo, na katerega je prispela po tri sto letih kulturna Ljubljana v obračunavanju in občevanju s slovensko umetnostjo.

Spomenik Franceta Kralja je predstavljal doprsno podobo kmečke žene, objemajočo snop žita, otroka in kravo. Slogovno je delo zelo značilno za poslednja kiparjeva dela, kjer se umetnik skuša približati z najbolj primitivnimi formami občutju narodne umetnosti in preprostosti njegovega načina oblikovanja. Spomenik je zamišljen kot vrtna plastika in je zato tudi bil postavljen na trgu med drevje, kjer je z okolico tvoril prav lepo estetsko podobo.

Prvi, ki je nad plastiko povzdignil svoj glas, je bil najbolj nepoklicani med nepoklicanimi, časnikarski fotoreporter g. Čoro Škodlar (Č. Š. — »Jutro«, številka 144, 24. VI., str. 7). Gospod fotoreporter, ki se — po ne vem kakšni krivi usodi — sem pa tja tudi malce pobavi z umetnostjo, zadnje čase pa pretežno z umetnostno »kritiko«, je prvi zapazil neznanske napake, ki naj jih po njegovem ekscellentnem »poznavanju« umetnosti nosi kip Franceta Kralja. V svojem znanem žurnalistično-revolverskem slogu, ki bi delal čast dopisniku vsakega bulvarskega lističa, zgovorno dokazuje